

Vestnorsk filmsenter
Georgernes Verft 12
5011 Bergen
post@vestnorskfilm.no

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Bergen, 19.11.2014

Høringsuttalelse – «Åpen framtid» utredning av økonomi og pengestrømmer i norsk filmbransje

Vestnorsk filmsenter viser til høring av «Åpen framtid» en utredning om økonomi og pengestrømmene i filmbransjen. Rapporten peker på en rekke områder som påvirker oss og vårt regionale ståsted og er således svært viktig for Vestnorsk filmsenter. Vi vil i denne høringsuttalelsen komme med innspill som berører senterets virksomhet, som berører filmbransjen i regionen, og rammevilkårene for den regionale filmkommisjonen.

Vestnorsk filmsenter ble opprettet i 1994 av Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune etter påtrykk fra lokal filmbransje. Det lå kulturpolitiske aspekter til grunn for opprettelsen samtidig som man ønsket en større nærhet til beslutningstakere. Hovedmålet for senteret er å gi utviklings- og produksjonsmidler til den profesjonelle filmbransjen og styrke bransjen regionalt gjennom kompetansehevende tiltak. Fra 2009 er Vestnorsk filmsenter også finansiert med driftsmidler fra fylkene Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.

Vestnorsk filmkommisjon er finansiert av fylkeskommunene Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, og eies av Vestnorsk filmsenter AS. Filmkommisjonen markedsfører regionen på de viktigste internasjonale filmmarkedene, og fra og med 2015 er Vestnorsk filmkommisjon representert i styret til den globale medlemsorganisasjonen Association of Film Commissioners International.

Vestnorsk filmsenter berømmer en godt gjennomarbeidet rapport som peker på en rekke funn og problemstillinger som vi kan slutte oss til og som gir et riktig bilde av filmbransjen. Vestnorsk filmsenter vil også påpeke at den aktive filmpolitikken som har vært ført i Norge de siste 10 årene har skapt ringvirkninger for hele landet og profesjonaliseringen kommer hele bransjen til gode. Aktivitet skaper aktivitet og det er den regionale filmsatsingene et bevis på. Vestnorsk filmsenter betjener i dag en bransje med kompetanse, gjennomføringsevne og sterke ønsker om en fremtidig vekst i regionen. Den har tatt en selvfølkelig plass i den nasjonale filmbransjen og knytter stadig nye nettverk til sin virksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Det er viktig at den fremtidige filmpolitikken viderefører det gode arbeidet som er gjort og gir oss en mulighet til å bli enda bedre.

Anbefalinger – Vestnorsk filmsenter har følgende innspill til rapportens anbefalinger.

Den regionale dimensjonen: Fordeling av midler mellom filmregionene

Vestnorsk filmsenter sier seg enig med utredningens konklusjon om at fordeling av midler mellom filmregionene i større grad bør avspeile bransjestørrelse, aktivitet og resultat. En fordelingsnøkkel må dog gi en forutsigbarhet for alle og det må være åpenhet og enighet rundt kriteriene og de overordnede målene for norsk filmpolitikk. Vi slutter oss til tidligere innspill om at minst 20% av det statlige tilskuddet forvaltes av regionene.

Vestnorsk filmsenter ber om at departementet ser på tildelingsbrevene til filmsentrene og ber om at de sterke føringene fjernes. På samme måte som departementet nå delegerer til styret i NFI å sette prioriteringer for de nasjonale ordningene, må filmsentre og fond få den samme friheten til å prioritere tilskuddene tilpasset behovene i regionene. Å strømlinjeforme regionene vil verken styrke regionene eller skape mangfold. Regionene er ulike og har ulike satsinger. De er også kostnadseffektive med små administrasjoner og det er kort vei mellom lokal og regional finansiering. Vestnorsk filmsenter er sterkt imot at NFI får kontrolloppgaver overfor regionene, dette svekker regionene og samsvarer heller ikke med regjeringens

ønske om maktspredning. Regionene og NFI må være samarbeidspartnere som sammen jobber for å få det beste ut av norsk filmbransje.

Den regionale dimensjonen: Vurdering av å flytte funksjoner og ressurser fra NFI til regionene
Vestnorsk filmsenter støtter forslaget om en mer differensiert og kvalitetsbasert regional filmpolitikk. Den regionale filmpolitikken bør være kulturpolitisk fundert, og ikke næringspolitisk.

Kortfilmen

Rapporten foreslår å fordele kortfilmmidlene ut til regionene. Dette mener Vestnorsk filmsenter vil svekke Kortfilmen som eget kunstnerisk uttrykk, vi mener derfor at det må finnes en nasjonal pott som alle kan søke på. Kortfilmen trenger derimot å styrkes gjennom ytterligere samarbeid mellom NFI og regionene for å øke kortfilmens kvalitet og status. Kortfilmen er dessuten den genren som er mest underskudds genererende for produsentene og bygger derfor ikke et bærekraftig produksjonsmiljø alene. For at kortfilmproduksjonene til en viss grad skal være prosjekter med fornuftig økonomi, må det være mulig å skaffe midler til prosjektene fra færre kilder. Det bør diskuteres flere samlende tiltak for å øke kortfilmens egenverdi. Hvis Kortfilmen i tillegg skal være en talentutviklende prøvestein som er helt avgjørende for spillefilmens fremtid, så må det tilføres betydelige midler til denne genren. Det bør i denne sammenheng sees på ulike ordninger som fører til flere produksjoner av kortere og billigere filmer.

Tilskuddene til dokumentarfilm

Vi støtter betraktningen om at det har vært viktig for bransjen at NFI nå gir større og færre tildelinger innenfor dokumentarfilm. Derimot har andre støtteinstanser ikke gjort tilsvarende, f.eks. Kulturrådet og Fond for lyd og bilde. Det er også en vurdering for oss, som regionalt filmsenter, hvor tungt vi skal gå inn i hver enkelt filmproduksjon og hvor mange som skal nyte godt av tilskudd. Vestnorsk filmsenter ser det derfor som naturlig at de frigjorte midlene fordeles ut til regionene. Å styrke produsentleddet er, som rapporten påpeker, viktig også innen dokumentarfilmbransjen, men Vestnorsk filmsenter vil likevel fremheve at det ikke nødvendigvis er sammenheng mellom størrelse på selskapet og kvaliteten på sluttproduktene. Små selskaper med en til to ansatte har bevist at det er gjennomføringsevne også i små selskaper. To eksempler er «Folk ved fjorden» regi Øyvind Sandberg og «Søsken til evig tid» regi Frode Fimland.

TV kanalene opererer med minimumsrater, her må tariffene økes og kanalene må betale mer for visningsretter og av produksjonskostnadene. Spesielt har NRK et ansvar da deres prissetting er retningsgivende for de kommersielle kanalene. Forøvrig henviser vi til Filmforbundets mange innspill i denne saken.

For dokumentarfilm som ikke har en visningsavtale med en fjernsynskanal (co-produksjoner) er reglene slik at de kan få 90 prosent offentlig støtte. Produsentene melder tilbake til oss at selv med etterhåndssalg til TV, salg av kopier til bibliotek og museer og utstrakt festivalvisning i Norge, så klarer de ikke å dekke inn de siste 10 prosentene. "Markedet" (som for en stor del er offentlig) fungerer slik at svært få produksjoner har mulighet til å gå i balanse, og langt mindre generere overskudd. Helt frie kunstneriske filmer, som kanskje nettopp har stort internasjonalt potensiale, går sjelden i overskudd. Det bør vurderes om offentlig støttede filmfestivaler skal betale for visningsrettigheter og det bør utarbeides en innkjøpsordning for dokumentarfilm i biblioteksystemet, slik at filmene blir offentlig tilgjengelig. Distribusjon gjennom disse kanalene bør samlet kunne dekke ti prosent av produksjonskostnadene, slik at produsentene har mulighet for å gå i balanse. I motsatt fall bør rammene for offentlig støtte økes til 100 prosent.

Manusordningen

Vestnorsk filmsenter vil be om at det åpnes opp for at sentrene kan gi støtte til manusutvikling av lange formater. Vestnorsk filmsenter har gjennom lokale midler en manusutviklingsordning og vi samarbeider også med internasjonale manusprogrammer. Disse midlene har bevist at vi også regionalt kan få prosjekter opp å stå og hvor viktig de første utviklingsmidlene er. Vi er av den oppfatning at manus kan utvikles lokalt, der manusforfatter også står fritt til å knytte til seg en valgfri, dog godkjent, konsulent. Vi mener at dette gir en større frihet og et større mangfold av historier.

Utvikling og produksjon av tv-serier

Vestnorsk filmsenter støtter forslaget om å styrke utviklingsleddet av tv-serier, både drama- og

dokumentarserier. Vi ser det også som naturlig at midler bør kanaliseres til og styrke regionene med høyest aktivitet. Det er viktig at det her legges press på tv-kanalene for at disse tar en større del av produksjonskostnadene. Dog bør prosjekter for barne-tv skjermes. Vi trenger å skape norsk innhold for norske barn på norsk og samisk. NRK Super har få midler til eksterne innkjøp og prioriterer midlene til dramaproduksjon. Vestnorsk filmsenter mener det går for lite til dokumentarisk innhold, derfor er det viktig å få slike prosjekter i produksjon og da bør noen midler skjermes til produksjon av dokumentarserier for barn, men igjen må tv-kanalene ta en større del av finansieringen også innenfor dette feltet.

Lanseringstilskuddene

Vestnorsk filmsenter foreslår at en andel av NFIs lanseringsmidler kanaliseres ut til regionene og at ordningen også skal gjelde for dokumentarfilm og alle visningplattformer. Midlene skal kunne sees i sammenheng med aktuelle prosjekter og lansering av disse på et langt tidligere tidspunkt enn det som er mulig i dag. Dette vil gjøre utprøving av nye lanseringsformer, tilpasset den enkelte film, enklere og mindre byråkratisk. En lanseringsplan må følge produksjonssøknaden. Vi foreslår også at det prøves ut ordninger med å gi lanseringstilskudd i forbindelse utviklingsstøtte til langfilmmanus. Her kan det arbeides parallelt med å lage lanseringsmateriale i forbindelse med finansieringsarbeidet.

Plattformnøytrale virkemidler

Dette er i utgangspunktet et godt prinsipp, men fremdeles bør kinoen ha en kulturell verdi som visningsarena, både for filmkunstneren, for publikum og for offentligheten. Den kan dog ikke være det eneste målbare kriteriet for ulike støtteordninger.

Mindre vekt på produksjonsvolum

Vestnorsk filmsenter vil påpeke at volum er en av flere indikatorer på at filmbransjen blir bedre og lager filmer av god kvalitet. Økt filmproduksjon innenfor alle formater har skapt flere og bedre filmer. Å legge begrensinger på antall vil på sikt stoppe mangfoldet.

Endringer av etterhåndstilskuddet

Vestnorsk filmsenter er enig i at innslaget for tilskuddet bør økes, men samtidig er det viktig å peke på at dette har vært en ordning som gir filmer utenfor støttesystemet en mulighet for å bli realisert. Som rapporten forslår bør tilskuddet ha flere kriterier enn kun kinobesøk og det bør innarbeides insentiver for andre visningsarenaer.

Barn og unge

Skal de regionale sentrene fortsatt ha ansvar for barn og unge må midlene kanaliseres direkte ut etter samme prinsipp som øvrig tilskudd. Det må være unødvendig å drive med dobbel administrasjon ved at sentrene søker om dette via NFI.

Den regionale dimensjonen: Den nasjonale filmkommisjonen flyttes ut fra NFI

Dagens utøvelse av det nasjonale filmkommisjonsmandatet står i strid med de forventninger som stilles til en nasjonal filmkommisjon, og er ikke i samsvar med de krav om uavhengighet og tjenesteyting som den internasjonale medlemsorganisasjonen Association of Film Commissioners International stiller.

I 2006 var filmkommisjonen finansiert med 3,5 mill. (2006-) kroner som en egen stiftelse lagt til Bergen. Etter innlemmelsen i NFI har kapasiteten og mandatet til den nasjonale filmkommisjonen blitt sterkt redusert. VF vil derfor si seg enig med utredningens konklusjon om å flytte ut den nasjonale filmkommisjonen fra NFI. I St. meld. 19 2012-2013 og i St. prp. nr. 1 2013-2014 fremgår det at Kulturdepartementet ikke anser nåsituasjonen som tilfredsstillende, og vil se nærmere på hvordan oppgavene med å markedsføre Norge som opptaksland skal håndteres fremover. VF vil derfor anmode om at en ny organisering av de nasjonale filmkommisjonsoppgavene snart løses.

Som et minimum vil det være riktig å opprettholde finansieringen fra 2006, tilsvarende i overkant av 4 millioner i 2014-kroner, under forutsetning av at den nasjonale filmkommisjonen kan søke samarbeid med Innovasjon Norge, utenriksstjenesten og andre der det er hensiktsmessig. Til sammenligning lanserte Nederland en nasjonal filmkommisjon i mai 2014, med budsjett på 600.000 euro. (Nederland vil naturligvis ha betraktelig lavere innenriks reisekostnader, enn en norsk filmkommisjon).

De regionale filmkommisjonene har ikke kapasitet til å fylle nasjonale oppgaver. De har en usikker driftssituasjon med korte tidshorisonter, som ikke vil matche de krav til langsiktighet som det nasjonale omdømme- og profileringsarbeidet bør ha (eksempelvis overfor nye markeder som Kina). Det eksisterer i dag 3 regioner med filmkommisjonsvirksomhet (Midt-Norge, Vestnorsk, Filmkraft), men aktivitetsnivået varierer sterkt. Vestnorsk filmkommisjon er den eneste som har en heltidsstilling og et dedikert budsjett.

Vestnorsk filmsenter mener de regionale kommisjonene ikke er en plattform å bygge en nasjonal filmkommisjon på, og vil ta til orde for en fristilt og uavhengig nasjonal filmkommisjon. En samlokalisering med det regionale virkemiddelapparatet kan vanskeliggjøre en spisset satsing.

Utredningen understreker: "Det er klart at svært mange av de filmproduksjonene som vurderer Norge som aktuelt innspillingssted, gjør dette på grunn av de spesielle kyst-, fjord- og fjellandskapene som landet har å by på." En nasjonal filmkommisjon må naturligvis sikre et bredt regionalt nettverk, men først og fremst til den utøvende bransjen, til produsenter, linjeprodusenter, og location scouts med base i eller kjennskap til alle regioner. De regionene som har forutsetninger og behov for en filmkommisjon som kompletterer den nasjonale må stå fritt til å opprettholde dette.

En modell der den nasjonale filmkommisjonen inngår i Innovasjon Norge har blitt lansert av flere bransjeaktører. VF ser ikke dette som en hensiktsmessig organisering. Som følge av å være underlagt et statlig forvaltningsorgan, vil en samorganisering med IN skape tilsvarende konflikter som en samorganisering med NFI: En filmkommisjon skal fungere som megler mellom filmbransjen og «all levels and units of government». Det kan også oppstå mulige interessekonflikter med IN sin agenda og prioriteringer for markedsføring av Norge som reisemål, da filmkommisjonen må være uhildet og bør arbeide uavhengig av filmenes tematiske norgesrelasjon. Videre vil en filmkommisjon innenfor IN bli en liten fisk i en stor dam, og kan miste synlighet og slagkraft i offentligheten nasjonalt og internasjonalt.

Vestnorsk filmsenter mener en lokalisering av den nasjonale filmkommisjonen bør ta høyde for følgende forhold:

Den må ha et samarbeid med nasjonale reiselivs- og omdømmeinteresser, og mulighet til å oppsøke departementene. Dette kan gjelde spørsmål om markedsføringsmuligheter, utenrikspolitiske interesser, omfattende filmtillatelse, bruk av militæret, midlertidig innførsel av utstyr, visum, arbeidsmiljølov, ferdselsreguleringer i utmark og annet.

En nasjonal filmkommisjon må ha bevegelige midler og mulighet til aktivt innsalg overfor internasjonale filmprosjekter, og mulighet til å på kort varsel organisere og bekoste visningsturer og locationsøk.

Filmkommisjonen bør være fristilt fra fond, for å kunne betjene filmprosjekter og henvendelser uavhengig av vurderinger og rammer for fondene.

Vestnorsk filmsenter er først og fremst opptatt av at en nasjonal filmkommisjon skal få en formålstjenlig organisering, og anser lokaliseringsspørsmålet som sekundært. Men, i tråd med regjeringens ønske om økt maktspredning i kulturlivet, så bør det vurderes om en samlet lokalisering av insentivordning, nasjonal filmkommisjon og eventuelle tilskuddsordninger til internasjonal samproduksjon kan lokaliseres utenfor hovedstaden. Bergen har en etablert og aktiv regional filmkommisjon og landets mest velfungerende regionale filmfond. Det nasjonale ekspertsenteret for reiseliv, NCE Tourism – Fjord Norway, er basert i Bergen. Vestnorsk filmsenter ser at en lokalisering av den nasjonale filmkommisjonen til Bergen kan skape gode synergier for hele landet og at Vestlandet har et godt utgangspunkt for en lokalisering av den nasjonale filmkommisjon.

Den internasjonale dimensjonen: Styrking av samproduksjon og insentivordning

Vestnorsk filmsenter vil berømme utredningen for en klargjøring av at en insentivordning er et annet virkemiddel enn en samproduksjonsordning, og for konklusjonen om at en innføring av en norsk insentivordning ikke vil gjøre en samproduksjonsordning overflødig. Men, VF vil påpeke at påstanden om at en insentivordning normalt stiller "ingen krav om medvirkning fra, og samarbeid med, den nasjonale filmbransjen" ikke er en korrekt framstilling. Siktemålet med en insentivordning er nettopp å skape rammevilkår for medvirkning fra nasjonal bransje. I utredningen av insentivordninger anmerket Oslo Economics faren for at insentiver vil skape vridningseffekter for norske produksjoner. Vestnorsk filmsenter vil

her påpeke at med en heving av terskelen for etterhåndstilskudd vil man kunne se bort fra disse vridningseffektene. Vestnorsk filmsenter mener derfor at en insentivordning, gitt heving av denne terskelen, også bør gjelde nasjonale produksjoner.

Samproduksjonsordningen har hatt 2 årlige søknadsfrister. Etter den europeiske samproduksjonskonvensjonen er minimum budsjettbidrag fra en samprodusent 10% av totalbudsjett (Council of Europe, 1992), hvilket vanskeliggjør norske samproduksjoner av større internasjonale prosjekter. En insentivordning kan være uavhengig av norsk budsjettandel, uavhengig av en markedsposisjon i Norge, uavhengig av geografi, og ha mer forutsigbare kriterier enn en samproduksjonsordning. Dette vil muliggjøre norske samarbeid med de største filmlandene, og gjøre det mulig for internasjonale produsenter å vurdere norske lokasjoner tidlig i utviklingsfasen: «*These schemes with their automatic application allow film producers to factor in a foreseeable amount of funding already in the film planning and development phase.*» (Office Journal of the European Union, 2013).

Kun 11% av internasjonale film- og dramaproduksjoner på Vestlandet har mottatt produksjonsstøtte fra NFI. Den nasjonale potten for samproduksjon går i stor grad til faste samarbeid mellom nordiske produsenter, og har ikke fanget opp de største prosjektene som søker seg til Norge for locationopptak. Oscar-vinnere og -nominerte som Juliette Binoche, Rinko Kikuchi og Scott Rudin har alle vært engasjert i filminnspillinger i Norge det siste året, uten at norske samprodusenter har hatt anledning til å engasjere seg.

Grunnet høy internasjonal aktivitet har Vestlandet dessuten et særskilt behov for å utvikle et kompetent fagmiljø med robuste og levedyktige selskap. Norsk filminstitutt og det regionale fondet Fuzz har kun hatt kapasitet til å engasjere seg økonomisk i henholdsvis 3 og 4 av 27 internasjonale produksjoner på Vestlandet de siste årene. De internasjonale filmene som trosser manglende finansiering og legger innspilling til Vestlandet, kutter – ofte halverer - innspillingsdager, omsetning og bruk av lokale ressurser. Det er et tap for norsk film. En styrking av den vestnorske filmsatsingen vil øke bruken av norsk filmstab i betydelige internasjonale prosjekter, og komme hele den norske filmbransjen til gode ved at norske produsenter, skuespillere, kreative og fagarbeidere i større grad blir engasjert i internasjonale storfilmer. Vestnorsk filmsenter ser at et kompetent og bredt fagmiljø i regionen vil være av avgjørende betydning for å styrke den verdiskapningen internasjonale produksjoner tilfører Norge og norsk bransje. Skal den nasjonale filmpolitikken hente ut potensialet i det norske filmlandskapet, bør satsingen på Vestlandet styrkes vesentlig.

Med vennlig hilsen

Stine Tveten (s)
Vestnorsk filmsenter
Daglig leder

Sigmund Elias Holm (s)
Western Norwegian Film Commission
Leder

